

N:o 63.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående med Ryssland afslutad konvention om samfäldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf; gifven Stockholms Slott den 26 mars 1897.

Sedan den i 5 artikeln af gränsregleringstraktaten i Torneå den $\frac{20}{8}$ november 1810 mellan konungariket Sverige och ryska kejsardömet fastställda tidrymd för ett samfäldt brukande af laxfisket i Torneå elf år 1891 gått till ända och underhandlingar i anledning deraf pågått mellan de båda regeringarna om träffande af ny öfverenskommelse i ämnet, beslöt Kongl. Maj:t vid föredragning af ministeriela ärenden den 22 februari innevarande år att bemyndiga herr ministern för utrikes ärendena att med Kejsarl. ryske härvarande minister underteckna en konvention om samfäldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf, och har en sådan konvention den 23 nästlidne februari blifvit af berörda ombud i Stockholm afslutad mellan H. M. Konungen af Sverige och Norge, å ena sidan, och H. M. Kejsaren af Ryssland, å den andra.

Konventionens hufvudbestämmelser äro, att fisket skall brukas samfäldt för de höga kontraherande parternas räkning, hvarvid hvardera af parterna disponerar hälften af fisket, att konventionen skall träda i kraft den 14 mars 1898 och förblifva gällande till den 14 mars 1917, då ny öfverenskommelse i ämnet skall träffas, dock att, för den händelse under loppet af nämnda tid oförutsedda omständigheter skulle göra det omöjligt för endera af de kontraherande parterna att låta samfälligheten fortfara, han skall ega rätt att uppsäga konventionen, i hvilket fall den upphör att gälla ett år efter dagen för uppsägningen, samt att, i händelse af sådan

uppsägning, hvardera parten skall återinträda i sin rätt att inom gränserna af sitt område tillgodogöra sig fisket för sin egen räkning.

I det Kongl. Maj:t nu till Riksdagen öfverlemnar omförmälda konvention, vill Kongl. Maj:t, med åberopande af hvad i jemväl närlagda statsrådsprotokoll och öfriga handlingar finnes upplyst och utredt, härmed äska Riksdagens godkännande af de i konventionen innehållna bestämmelser; och förblifver Kongl. Maj:t Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Douglas.

(Öfversättning.)

Konvention

angående samfäldt brukande af svenska och ryska kronor- nas laxfiske i Torneå elf.

Sedan den i 5 artikeln af gränsregleringstraktaten i Torneå den $\frac{20}{8}$ november 1810 mellan konungariket Sverige och ryska kejsardömet fastställda tidrymd för ett samfäldt brukande af laxfisket i Torneå elf numera gått till ända, hafva Hans Majestät Konungen af Sverige och Norge och Hans Majestät Kejsaren af Ryssland, som funnit nyttigt och lämpligt att tillförsäkra sina respektive undersåtar fortfarande fördelarne af ett samfäldt bedrifvande af sagda fiske, beslutat att för sådant ändamål afsluta en konvention samt till sina fullmäktige utsett:

Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge:

Dess minister för utrikes ärendena m. m. grefve Ludvig Vilhelm August Douglas;

samt Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland:

Dess envoyé extraordinaire och ministre plénipotentiaire vid Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norge Hof, verkliga geheimerådet m. m. Ivan Zinoviev,

hvilka, efter att hafva utvexlat sina fullmagter, som befunnos i god och behörig form, öfvernskommit om följande artiklar:

Art. 1.

Laxfisket i Torneå elf å sträckan emellan Muonio elfs inflöde och norra ändan af halfön Svänsarö och i flodens förgreningar skall brukas samfäldt för de båda höga kontraherande parternas räkning till den $\frac{1}{2}$ mars 1917, skolande efter utgången af denna tid ny öfverenskommelse i ämnet träffas. Om emellertid under loppet af nyssnämnda tid oförutsedda omständigheter göra det omöjligt för endera af de höga kontraherande parterna

att låta samfälligheten fortfara, skall han ega att genom sådan uppsägning, som här nedan i art. 9 sägs, få densamma upphäfd, i hvilket fall hvardera parten skall återinträda i sin rätt att inom gränserna af sitt område tillgodogöra sig fisket för sin egen räkning.

Art. 2.

Så länge det samfälda fiskebruket bibehålles, skall allt fiske af lax och s. k. taimen, med undantag allenast för Hellelä skatteförsålda patuställe, vara förbjudet i Torneå elfs nedre lopp, alltifrån norra ändan af halfön Svansarö intill elfsmynningen, hvilken anses befintlig emellan Helleläudden på finska sidan och det svenska landets närmast motliggande strand. Dyligt fiske skall likaledes vara förbjudet i det vattendrag nedanom elfsmynningen, som utmärkes å ena sidan af holmarna Selkäkari, Lilla och Stora Kraaseli samt Kraaselikrunni och å den andra af Bockholmen, Leppikari samt Leppikarikrunni. Enär det dessutom för det samfälda fiskebruket fordras, för att icke hindra laxens uppstigande, att fri öppning lemnas i vattendragets fortsättning mot söder till sundet mellan öarna Tervakari och Hampulleiviskä, skall det vara uttryckligen förbjudet att från någondera sidan af berörda vattendrag utsätta fiskeverk till större längd än 200 meter.

Art. 3.

Hvardera af de höga kontraherande parterna disponerar hälften af fisket.

Art. 4.

Rättigheten till fiskets bedrivande under den tid, denna öfverenskommelse eger gällande kraft, skall af hvardera af de höga kontraherande parterna först hembjudas åt ortens allmoge på hvardera sidan äfvensom åt nuvarande innehafvare af s. k. privilegierad fiskerätt, ankommande på hvardera parten att för dess fiskehandel bestämma, hvilka dess undersåtar af hembudet skola få del, äfvensom de närmare vilkoren för upplåtelsen och beloppet af den afgift, som skall utgå.

Art. 5.

De höga kontraherande parterna skola ömsesidigt meddela hvarandra resultatet af de hembud, som af dem gjorts traktens befolkning i enlighet

med bestämmelserna i ofvanstående art. 4. De skola likaledes meddela hvarandra uppgifter rörande fördelningen af utbytet af fisket mellan befolkningen samt rörande det sätt, hvarpå hvardera kronan tillgodogjort sig de henne förbehållna fiskelotter.

Derest en af parterna skulle härefter tillkännagifva för den andra, att han föredrager, att fiskerätten hvarje år utbjudes å offentlig auktion, då skall den sistnämnda anordningen antagas af båda parterna.

Art. 6.

Derest upplåtelse kommer till stånd på grund af hembud gjordt af de båda höga kontraherande parterna i enlighet med ofvanstående art. 4, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse vid fiskerättens utöfvande:

1. Fasta fiskeverk må ej uppföras till större antal än högst 8, och skola desamma hafva det läge och den utsträckning, som efter föregången syn af regeringarne gemensamt varda bestämda. Under vartiden, intill dess fångsten i dessa fasta fiskeverk börjar, må dock jemväl begagnas annan för fångst af lax och s. k. taimen afsedd lofgifven redskap.

2. Till bestridande af kostnaderna för fiskeritillsynen inom Torneå elfs fiskeområde skola båda staternas fiske-arrendatorer årligen erlægga: svenska statens tillsammans en summa af 2,350 kronor och finska statens tillsammans en summa af 3,290 finska mark.

3. De båda staternas arrendatorer skola utgöra tvenne skilda föreningar med skilda styrelser, hvilka senare, bestående hvardera af 5 ledamöter jemte 3 suppleanter, skola gemensamt ombesörja fiskets bedrifvande, fångstens försäljning, förvaltning af inflytande medel samt den slutliga delningen af vinsten emellan begge föreningarne. Berörda styrelser skola likaledes vara skyldige att lemna vederbörande myndigheter noggranna upplysningar rörande fiskets utfall för året, äfvensom i öfrigt upplysningar, som kunna af dem begäras. För gemensamt åtagna förbindelser skola de begge styrelsernas medlemmar vara solidariskt ansvarige.

Art. 7.

Derest endera af de höga kontraherande parterna påfordrar fiskerättens upplåtande årligen å offentlig auktion, på sätt i art. 5 omförmåles, är det öfverenskommet, att följande bestämmelser skola lända till efterrättelse:

1. Länsstyrelserna i Norrbottens och Uleåborgs län skola årligen å offentlig auktion till den mest bjudande upplåta rätten till fiskeverkens begagnande. Auktionen förrättas vexelvis i Torneå och Haparanda

stad å någon dag under förra hälften af mars månad, som af länsstyrelserna efter öfverenskommelse bestämmes; börande vid densamma hvart och ett fiskeverk utbjudas för sig dels i sin helhet och dels fördeladt i brukningslotter, motsvarande hvardera $\frac{1}{20}$ af hela fiskeverket.

2. Af de medel, som vid auktionen betingas och hvilka böra före den $\frac{15}{3}$ april vara till fullo guldna, skall hälften inbetalas till den svenska och hälften till den finska kronan.

3. Fisket må ej utöfvas annorledes än i fasta fiskeverk till ett antal af högst 8, hvilkas läge och utsträckning efter föregången syn gemensamt varda bestämda.

4. Den eller de, som fått sig fiskeverk till begagnande upplåtet, ege att på egen bekostnad fiskeverket uppföra samt efter fisketidens slut detsamma borttaga.

5. Till bestridande af kostnaderna för fiskeritillsynen skola kronorna årligen erlägga: den svenska kronan 2,350 kronor och den finska 3,290 mark.

Art. 8.

Intill dess inom samtliga församlingar i båda rikena nu utgående laxtionde varder utbytt mot bestämd penningafgift, skall, på sätt förut skett, af all fisk, som erhålles, tiondedelen in natura undantagas för att i tvenne lika delar fördelas mellan de båda staternas tiondeberättigade. Hvardera af de kontraherande parterna eger full frihet i afseende å fördelningen af tiondet mellan sina egna undersåtar.

Art. 9.

Denna konvention skall träda i kraft den $\frac{14}{2}$ mars 1898 och förblifver gällande till den $\frac{14}{2}$ mars 1917, eller i det i art. 1 omförmälda fall intill dess ett år förflutit från den dag, då någondera af de höga kontraherande parterna densamma uppsäga. Densamma skall ratificeras, och ratifikationerna skola utvexlas så fort ske kan, dock under förbehåll af svenska Riksdagens godkännande.

Till bekräftelse häraf hafva de respektive fullmäktige underskrifvit och med sina sigill försett denna konvention.

Som skedde i två exemplar i Stockholm den $\frac{23}{11}$ februari 1897.

(undert.) *L. Douglas.*
L. S.

(undert.) *Jean Zinoviev.*
L. S.

Utdrag af gränsregleringstraktaten emellan H. M. Konungen af Sverige och Sveriges rike å ena samt H. M. Kejsaren af Ryssland och Ryska riket å andra sidan, afhandlad och sluten i Torneå den $\frac{20}{8}$ November 1810, och ratificerad i Stockholm den 5 December och i St. Petersburg den $\frac{5}{17}$ December 1810.

(Öfversättning).

Art. V.

Laxfisket uti Torneå elf, sådant det genom Konungabrefvet af den Trettonde September Et Tusende Sjuhundra och Nittioett blifvit fastställt, är, för de deri utsatte Hundrade år, uttryckeligen tilerkändt de nu varande ägare, som fortfara at idka det gemensamt och at, som förut, dela afkastningen deraf. Den årliga afgift, som bör til hvar och en af de begge Kronorne betalas,

kommer at rättas efter den del, som deras ömsesidige Undersåtare befinnas äga i detta arrende.

Landshöfdingarne uti Norrbottens och Uleåborgs Län skola hindra at något nytt pålverk må göras, om icke genom en inbördes öfverenskommelse emellan de intresserade och at i allmänhet intet intrång må ske i det privilegium som äges af de nuvarande innehafvare af nämnda fiske. Då dessa hundrade år förflutit, skal i anseende til denna punkt en ny öfverenskommelse träffas.

Hvad idkandet af andra fisken beträffar, skall det hädanefter å ingendera sidan sträckas längre än til de gränser, som åtskilja de bägge Staterne.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari
1890.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHIELM,
Statsråden: friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
• friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen föredrog i underdånighet följande mål och ärenden, nemligen:

1:o)

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län underdåniga skrifvelse den 20 september 1888, deri Kongl. Maj:ts befallningshafvande, under förmälan, att enligt nådiga brefvet den 16 augusti 1791 arrendet af Torneå elfs regala laxfiske upphörde att gälla samma dag år 1891, och med erinran tillika, att, jemlikt art. 5 i gränsregleringstraktaten mellan Sverige och Ryssland den $\frac{8}{20}$ november 1810, efter de hundra årens förlopp en ny öfverenskommelse angående berörda fiske skulle träffas emellan

de båda rikena, hemställt, huruvida icke Kongl. Maj:t tacktes låta på ministeriel väg vidtaga åtgärder till ordnande i god tid af denna angelägenhet;

Och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande angifvit vissa grunder, på hvilka, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes mening, en dylik öfverenskommelse lämpligast borde byggas;

uti hvilket ärende ej mindre domänstyrelsen, efter inhemtande af yttrande från intendenten för fiskerierna och fiskodlingen, än äfven kammarkollegium afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Statsrådet hemstälde, att Kongl. Maj:t måtte uppdraga åt herr ministern för utrikes ärendena att för ordnande af frågan om den framtida dispositionen af Torneå elfs regala laxfiske med kejsrerliga ryska regeringen inleda underhandling derom, att åt sakkunnige män, exempelvis till ett antal af två från hvarterdera riket, uppdroges dels att utreda alla de omständigheter, som för frågans bedömande vore af vigt, dels ock att på grund af en sådan utredning till Kongl. Maj:t och Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland ingifva förslag till det regala laxfiskets framtida disposition.

Hvad statsrådet i förestående — — mål och ärenden hemställt och tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla.

ex protocollo

G. Louis De Geer.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 november 1890.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
GROLL,
WIKBLAD.

Under erinran, att Kongl. Maj:t den 28 februari innevarande år uppdragit åt hans excellens herr ministern för utrikes ärendena att för ordnande af frågan om den framtida dispositionen af Torneå elfs regala laxfiske med kejsrerliga ryska regeringen inleda underhandlingar derom, att åt sakkunnige män, exempelvis till ett antal af två från hvardera riket, uppdroges dels att utreda alla de omständigheter, som för frågans bedömande vore af vigt, dels ock att på grund af en sådan utredning till Kongl. Maj:t och Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland ingifva förslag till det regala laxfiskets framtida disposition, föredrog chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen en af herr ministern för utrikes ärendena till chefen

för finansdepartementet den 7 i denna månad aflåten embetsskrivelse, deruti herr ministern meddelat, att, sedan Kongl. Maj:ts beskickning i Petersburg anmodats att hos ryska regeringen göra framställning i nämnda syfte, bemälda regering antagit det gjorda förslaget, att åt sakkunnige från hvartdera riket uppdroges att utreda frågan och i densamma afgifva förslag, samt till medlemmar i kommissionen från rysk sida utsett ryske konsuln i Hammerfest D. Ostrowsky, finske fiskeriinspektören doktor O. F. Nordqvist samt häradshöfdingen K. Boström, äfvensom att Torneå från rysk sida föreslagits till samlingsplats för kommissionen;

Och hade hans excellens tillika tillkännagifvit, att härvarande ryske minister på sin regerings befallning anhållit om upplysning dels om namnen å de personer, som från svensk sida komme att utses för att med de ryska ombuden öfverlägga, dels om den tid och ort för de gemensamma ombudens sammanträde, som från svensk sida kunde finnas lämpliga.

Statsrådet hemställde, att Kongl. Maj:t täcktes förordna svensk-norske generalkonsuln i Helsingfors grefve Carl Magnus Gustaf Björnstjerna, fiskeriinspektören Nils Rudolf Lundberg och häradshöfdingen Gustaf Sundberg att såsom ombud för Sverige jemte de för enahanda ändamål från rysk sida utsedda ombuden, efter skedd utredning, afgifva underdånigt förslag i fråga om den framtida dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf

hvarjemte statsrådet, som i fråga om tid och ort för kommissionens sammanträden ansåg lämpligast, att kommissionen första gången sammanträdde den 19 nästkommande januari i Stockholm eller Helsingfors, efter kommissionens eget bepröfvande, och derefter under påföljande juni månad samlades i Haparanda eller Torneå, likaledes efter kommissionens val, hemställde, att Kongl. Maj:t måtte åt herr ministern för utrikes ärendena uppdraga att inhemta ryska regeringens mening rörande de sålunda föreslagna tids- och ortbestämmelserna;

Hvad statsrådet i detta ärende hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle utdrag af protokollet till utrikesdepartementet expedieras.

ex protocollo

Hugo Malm.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 31 december 1891.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM.

Departementschefen, statsrådet friherre von Essen anförde:

»Sedan den för utredning af frågan om den framtida dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf tillsatta kommission, hvilken för affattande af sitt betänkande sammanträd i Helsingfors den 12 nästlidne november, efter derstädes hållna förhandlingar den 18 innevarande månad ajournerat sig för att åter sammanträda den 15 nästkommande januari, så har svenske ledamoten i kommissionen greve M. Björnstjerna till mig öfverlemnadt de vid berörda förhandlingar inför kommissionen förda, af honom och främsta ryska ombudet underskrifna protokoll, af hvilka protokoll inhemtas, bland annat,

att kommissionen affattat ett fullständigt betänkande och förslag till den framtida dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf;

att detta förslag till alla delar blifvit godkänt af de i kommissionen deltagande svenske ombuden;

att ryske ombuden icke kunnat förmås att instämma i de punkter af förslaget, som afse uppdelningen af lotterna i det af kommissionen föreslagna framtida samfälda fisket kronorna emellan, i det de påfordrat, att svenska kronan skulle till hälften deltaga i ansvaret för bibehållandet af Torneå stads donerade fiskerätt, hvarjemte samme ombud, sedan de en gång inom kommissionen förklarar sig villiga att i öfrigt biträda det upprättade förslaget, framställt det påstående, att laxfisket i Torneå elf vore att anse såsom en de begge kronornas gemensamma egendom och att detta förhållande skulle förblifva oförändradt till dess delning verkställdes, i följd

hvaraf de jemväl yrkat, att flere förslaget punkter måtte i öfverensstämmelse med denna princip ändras;

samt att svenske ombuden deremot fortfarande vidhållit den af kommissionen under de föregående förhandlingarne antagna grundsats eller att efter den nu löpande arrendeperiodens utgång hvardera kronan skulle ega rätt att inom sitt territoriella vattenområde fritt förfoga öfver det densamma tillhörande laxfiske och att det sålunda berodde på fri öfverenskommelse kronorna emellan, huruvida något samfaldt laxfiskebruk vidare skulle i elfven bibehållas, i enlighet hvarmed svenske ombuden sista dagen under de hållna förhandlingarne öfverlemnadt, för att kommissionens protokoll bifogas, den af kommissionen gjorda och af svenske ombuden godkända affattning af ett kommissionens gemensamma betänkande och förslag rörande den framtida dispositionen af det regala laxfisket.

Då enligt främste ryske ombudets förklarande till protokollet för den 16 förntnämnde november kejsrerliga ryska regeringen godkänt den samma protokoll bifogade, af ryska ombuden undertecknade not angående Torneå stads donationsfiske, hvaruti påyrkas, att — enligt hvad orden lyda — »så stor andel, som motsvarar Torneå stads donerade tre tunnors laxtaxa borttages öfverst från hela laxfisket eller dess nettoafkastning», anser jag denna fråga likasom den dermed nära sammanhängande angående hvardera kronans bestämmanderätt öfver laxfisket inom dess territoriella område icke kunna annorledes än i diplomatisk väg lösas; och tillåter jag mig med afseende härå hemställa, att, då den svensk-ryska kommissionen för utredning af frågan om den framtida dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf numera verkstält den anbefalda utredningen, Eders Kongl. Höghet måtte uppdraga åt herr ministern för utrikes ärendena att inhemta kejsrerl. ryska regeringens mening, huruvida icke vid nyssnämnda förhållande kommissionens arbete borde anses afslutadt;

och hemställer jag, att handlingarne i ärendet måtte, jemte utdrag af dagens protokoll, få öfverlemnas till utrikesdepartementet, på det att frågan om laxfiskets framtida disposition må, i händelse ryska regeringen kommer att biträda framställningen om afslutande af kommissionens arbete, i diplomatisk väg vidare behandlas.»

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i hvad föredragande departementschefen sålunda hemstält; och behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten dertill lemna nådigt bifall.

---

ex protocollo
G. Vilh. Smerling.

*Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden ,hållet inför Hans
Maj:t Konungen å Stockholms slott den 2 februari 1892.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Hans excellens norske herr statsministern BLEHR.
Statsrådet ÖSTERGREN.

2:o.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

»Sedan i enlighet med Kongl. Maj:ts beslut vid föredragning af finansärenden i svenskt statsråd den 28 februari 1890 förslag af mig blifvit framställt till kejsarl. ryska regeringen att för ordnande af frågan om den framtida dispositionen af Torneå elfs regala laxfiske uppdraga åt en kommission af sakkunnige män att utreda alla de omständigheter, som för frågans bedömande vore af vigt, dels ock att på grund af sådan utredning till Eders Kongl. Maj:t och Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland ingifva förslag till det regala laxfiskets framtida disposition, och kejsarl. ryska regeringen till medlemmar i denna kommission för ryska riket utsett trenne personer, behagade Eders Kongl. Maj:t vid föredragning af finansärenden i svenskt statsråd den 14 november nämnda år förordna jemväl trenne personer, nemligen de förenade rikenas generalkonsul i Helsingfors, grefve

Björnstjerna, fiskeriinspektören d:r R. Lundberg och häradshöfdingen G. Sundberg att såsom ombud för Sverige deltaga i kommissionen. För fullgörandet af sin uppgift har berörda kommission hållit trenne särskilda sammanträden, det sista i Helsingfors under tiden från den 12 nästlidne november till den 18 innevarande december; och har kommissionen, efter hvad hos mig blifvit anmaldt, härunder afslutat sitt arbete.»

Sedan herr ministern redogjort för innehållet af kommissionens protokoll med bilagor, yttrade herr ministern vidare:

»De grundsatser, man från svensk sida uppställt, torde kunna uttryckas sålunda:

1:o) att det icke må anses såsom genom föregående traktater bestämdt, att laxfisket i Torneå elf för all framtid skall af de höga kronorna gemensamt bedrifvas, utan att frågan, huruvida och för hvilken tid sådan samfällighet skall ega bestånd, nu utgör föremål för öfverenskommelse; och

2:o) att Sverige icke på grund af fredstraktaten $\frac{17}{5}$ september 1809 eller gränsregleringstraktaten den $\frac{20}{8}$ november 1810 iklädt sig eller eljest eger någon förpliktelse att, derest laxfisket gemensamt bedrifves, af sin andel i afkomsten afstå något till fördel för staden Torneå.

Då jag i likhet med de svenske ombuden anser, att någon uppgörelse beträffande det framtida ordnandet af laxfisket i Torneå elf icke kan afslutas, förr än enighet åstadkommits rörande nyss angifna tvenne principer, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt mig att i sådant syfte med nämnda regering inleda direkta underhandlingar.»

Sedan herr ministern derefter föreslagit, att genom Kongl. Maj:ts minister i S:t Petersburg till kejsarl. ryske utrikesministern öfverlemnas en mémoire af sådant innehåll, som det vid detta protokoll fogade förslag utvisar, behagade

Hans Maj:t Konungen, jemlikt öfrige närvarande svenske och norske statsrådsledamöters underdåniga tillstyrkande, med godkännande af det upplästa förslaget till mémoire, till herr ministrernas för utrikes ärendena hemställan lemna nådigt bifall.

Ex protocollo

G. M. Falkenberg.

Bilaga.**Mémoire.**

(Öfversättning.)

De protokoll, som fördes i den svenska och ryska kommissionen för afgifvande af förslag i fråga om den framtida dispositionen af regala laxfisket i Torneå elf, utvisa att i några punkter skiljaktiga meningar yppats mellan de båda rikenas ombud.

Sedan kommissionens samtliga medlemmar i hufvudsakliga delar enats om förslag till ordnande för de höga kronornas gemensamma räkning af regala laxfisket från Muonio elfs mynning till norra delen af Svänsarön, att gälla för en tid af tjugu år, med rätt för de höga kronorna att, derest ej före utgången af denna period ny öfverenskommelse träffades om samfällighetens bibehållande, för framtiden hvar och en inom sitt område tillgodogöra sig fiskerätten, så hafva vid sammanträde den 2/14 december sistlidet år ryska ombuden — under åberopande deraf att i gränsekommissionens protokoll för den 19/31 oktober 1810 skulle uttalas den principen, att laxfisket i Torneå elf blifvit gemensam egendom för de båda höga kronorna, och uttryckligen uttalats, att fisket i Torneå elf för framtiden, som förut, skulle vara gemensamt för invånarne på flodens båda stränder — förklarar sig i anledning häraf icke berättigade till annat än att i förslagen till ny öfverenskommelse bestämma såväl området för det gemensamma fisket som arrendevilkoren och sättet för det framtida fiskets bedrifvande.

Kongl. Maj:ts regering gillar i denna fråga helt och hållet den uppfattning, som uttalats i det af de svenska ombuden i kommissionen till protokollet den 6/18 nästlidne december afgifna betänkande, hvari yttras följande:

»Genom den gränsreglering, som följde på 1809 års fredslut i Fredrikshamn, har en bestämd gräns emellan Sverige och Ryska riket utstakats längs Torneå och Muonio elfvar. På grund häraf måste allt landområde och fiskevatten som ligger vester om denna gräns anses tillhöra Sverige och det öster derom belägna det ryska riket. Inom den svenska delen af elfven har naturligen den svenska kronan bibehållit sin regalrätt till laxfisket. Inom den ryska delen har finska kronan öfvertagit samma regalrätt. Visserligen blef i gränsregleringstraktaten den 20/8 november 1810 sär-

skildt bestämdt, att det regala fisket (hvarmed förstods såväl det svenska som det finska) uti Torneå elf skulle tills 1791 års, på 100 år ingångna arrendeaftal upphört att vara gällande få behållas af dess vid gränsregleringen varande innehafvare, som sålunda skulle »fortfara att idka det gemensamt och att, som förut, dela afkastningen deraf», men då detta stadgande icke kan betraktas annorlunda än som ett från begge sidornas regeringar för viss tid gjordt medgifvande gent emot den fiskebrukande gränsbefolkningen och gränsregleringstraktaten i öfrigt icke innehåller några bestämmelser, som kunna anses inskränka någondera kronans fria dispositionsrätt öfver laxfisket inom dess vattenområde, så lærer efter de hundra arrendeårens förlopp begge kronorna vara oförhindrade att å ömse sidor om den uppdragna riksgränsen efter godtfinnande tillgodogöra sig sin fiskerätt på samma sätt som begge sidornas enskilde fiskebrukare jemlikt sista momentet i gränsregleringstraktatens femte artikel hvar för sig bruka det s. k. småfisket.»

Då en bestämd demarkationslinie genom gränsregleringstraktaten uppdrogs, hvilket i traktatens artikel I uttryckes sålunda: »De cette manière toutes les possessions situées à la droite de cette ligne appartiennent à la Suède et celles à la gauche à la Russie», (Bil. A), följer deraf enligt allmänna folkrättsliga regler, att hvardera kronan eller dess undersåtar ega utöfva fiske på sin sida om gränslinien, derest annorledes icke uttryckligen öfverenskommit. Men det är så långt ifrån att en dylik för *all framtid* gällande öfverenskommelse fastslagits i den urkund, som ensam har gällande vitsord i denna fråga, nämligen gränsregleringstraktaten af den 20/8 november 1810, att denna fasthellre, enligt Kongl. Maj:ts regerings åsigt, otvetydigt angifver, att det då träffade aftal om samfällighet endast skulle gälla för viss tid. Jemte det nämligen i traktatens art. V stadgas, att andra fisken än laxfisken hädanefter icke finge å någondera sidan sträckas längre än till de gränser, som åtskiljde de begge staterna, bestämdes, i fråga om laxfisket, att detta, »sådan det genom konungabrevet af den 13 september 1791 blifvit faststaldt» »för de deri utsatta hundrade år» uttryckligen tillerkännes de nuvarande egarne, »som fortfara att idka det gemensamt och att såsom förut dela afkastningen deraf», men att »i denna punkt» — och härmed kan enligt satssammanhanget ej förstås annat än frågan om laxfisket i motsats till de öfriga, i en senare punkt af samma art. omförmälda fiskena — ny öfverenskommelse skulle, sedan de hundrade åren förflutit, träffas.

En motsatt tolkning af art. V i traktaten kan desto mindre erkännas vara välgrundad, som den i verkligheten skulle kunna leda till orimliga följder, hvilka de kontraherande makterna näppeligen skulle förbisett och

alldeles icke kunna presumeras hafva afsett. Om nämligen efter de 100 årens förlopp ny öfverenskommelse om laxfiskets gemensamma bedrifvande ej kunde träffas, skulle, derest fisket ej finge annorledes än i samfällighet utöfvas, de begge kronorna i sjelfva verket vara förhindrade att, hvar inom sitt område, tillgodogöra sig sin regalrätt till laxfisket.

Vidare hafva de svenske och ryske ombuden i kommissionen stannat i olika meningar rörande Torneå stads ifrågasatta rätt att af det framtida samfälda laxfisket tillgodogöra sig viss andel, innan delning af afkomsten de begge höga kronorna emellan egde rum. Under det att de svenska ombuden utgått från den grundregeln, att hvardera kronan egde lika andel till laxfisket å den ifrågavarande delen af elfven, *hvarrest begge rikena ega lika lång strand*, och att följaktligen afkomsten af fisket borde, utan föregående afdrag, skiftas lika mellan de båda makterna, hafva deremot de ryske ombuden förfäktat den åsigten att så stor andel, som motsvarade Torneå stads donerade tre tunnor laxfiske, borde »borttagas öfverst» från hela laxfisket eller dess afkastning, och först sedermera delning de begge höga kronorna emellan ske.

Den sålunda utaf de ryske ombuden uttalade åsigt, hvilken motiverats uti ett af samma ombud affattadt, kommissionens protokoll för den 14 november sistlidet år bilagdt yttrande (Bil. B) delas ej af Kongl. Maj:ts regering, utan instämmer Kongl. Maj:ts regering till alla delar i den uppfattning, som af svenska kommissionsledamöterna i särskilda yttranden till protokollen för den 7 och den 9 december 1891 i frågan uttalats (Bil. C och D).

För bedömandet af föreliggande fråga är det till en början nödigt att undersöka, huruvida gränsregleringstraktaten den 20/8 november 1810 innehåller någon för de höga kronorna bindande bestämmelse i ämnet. Vid öfverläggningarne om traktaten utgingo de svenske kommissarierna från den synpunkten att, då riksgränsen tänktes dragen i elfven och fisket deri icke lämpligen kunde annorledes än gemensamt bedrifvas, afkomsten deraf borde i lika anparter mellan de begge staterna delas. Af de ryske kommissarierna yrkades deremot, att det ryska rikets nya undersåtar skulle ega »bibehålla orörd den del», de på grund af Kongl. brefvet den 13 september 1791 haft i laxfisket, och att följaktligen »den inkomst, ryska kronan komme att för framtiden draga af fisket, borde beräknas i förhållande till den del, som dess undersåtar egde deruti.»

Någon *definitiv* jemkning af de sålunda å ömse sidor framställda, skiljaktiga meningarne egde icke rum, lika litet som någon *definitiv* eftergift från någondera sidan gjordes. Man enades allenast om ett *interimistiskt* bibehållande af »status quo ante», sådant det reglerats genom

ofvannämnda Kongl. bref den 13 september 1791, att gälla intill dess 100 år från brefvets datum förflutit; och i traktaten infördes på yrkande af svenske kommissarierna till yttermera visso en uttrycklig bestämmelse, att etter de 100 årens förlopp ny öfverenskommelse i ämnet skulle mellan de höga kronorna träffas. Det lärer således få anses konstateradt, att de höga kronorna icke i förevarande ämne äro bundna af någon föregående öfverenskommelse, utan hafva full frihet att med hänsyn till föreliggande förhållanden träffa nytt aftal.

Till stöd för sin uppfattning af den rättsliga karakteren af det åt Torneå stad gifna privilegium eller s. k. donation hafva de ryska ombuden åberopat i första rummet det ursprungliga, af konung Gustaf II Adolf den 12 maj 1621 utfärdade upplåtelsebref. Härvid bör emellertid märkas, att en »donation» sådan som den ifrågavarande icke kan utan vidare likställas med vanliga donationer enskilda personer emellan. Enligt svensk rätt hafva städse donationer af den art, hvarom här är fråga, ansetts återkalleliga och särskildt vid regentombysten, för att fortfarande ega bestånd, erfordrat den nye regentens konfirmation. Detta förhållande finner sin naturliga förklaring, om man besinnar, hvem donator är och ändamålet med donationen. Denna kan nämligen ej betraktas såsom gjord af en viss konung såsom enskild person, utan af honom såsom representant för svenska staten. Föremålet för donationen var ej heller enskild egendom, som fritt kunde bortskänkas, utan statsegendom, i detta fall skatterätt, hvilken eljest skolat ingå till statsverket och för dess ändamål användas. I följd häraf kunde en dylik donation aldrig vinna samma helgd som t. ex. en testamenterisk disposition eller en gåfva, som genom donators död blifver oryggelig, då ju i sjelfva verket staten är att anse såsom den egentliga donatorn. Beträffande åter ändamålet med dylika donationer, så var detta att främja en orts, en industris eller en särskild anläggnings förkofran, och det betraktades derföre såsom ett sjelfklart, om än ej alltid uttryckligen uttaladt, förbehåll att donationen komme att indragas, i händelse densamma funnes icke vidare vara behöflig, eller det dermed afsedda ändamålet visade sig hafva förfelats.

Hvad nu särskildt angår de genom Kongl. brefvet den 12 maj 1621 Torneå stad meddelade privilegier, så är donationens karakter af att gälla endast tills vidare så mycket mera omisskännelig och ovedersäglig, som konungen i privilegiebrefvets sista punkt uttryckligen förbehållit sig att efter sitt välbehag återtaga de lemnade privilegierna och friheterna.

Den i de ryska ombudens ofvannämnda yttrande lemnade öfversigt af ifrågavarande privilegiers senare historia föranleder lika litet till den slutsatsen, att viss andel i laxfisket skulle vara åt staden Torneå för evär-

derlig tid och oförytterligt donerad. I detta sammanhang bör först erinras derom, att uttrycket, att Torneå, redan innan gemensamhetsfiske på 1760-talet kom till stånd, egde andel i laxfisket »till belopp motsvarande 3 tunnors taxa», är oegentligt och vilseledande; och kan i sådant afseende alldeles icke åberopas 1622 års rikshufvudbok, hvilken — långt ifrån att angifva något »belopp» af det Svansaröhemmanen tillhörande fiske — allenast meddelar, att taxan till kronan för de till samma hemman brukade laxfisken utgjorde 3 tunnor salt lax. Rätta förhållandet är att Torneå stad på denna tid i likhet med en mängd andre strandbyggare hade nyttjanderätt till vissa fiskeställen i Svansaröelfven (benämning för Torneåelf under en del af dess lopp), för hvilken fiskerätt tillförene erlagts en viss afgift laxtaxa som till stadens förmån senare eftergifvits. Också förspordes ej från stadens sida, då dess kolkvarp i början af 1700-talet icke vidare kunde användas, något anspråk på upplåtelse af andra varp eller i allmänhet på åtnjutande af andel i laxfisket motsvarande viss taxa. Först sedan samfälda laxfisket 1765 kommit till stånd, fann vederbörande landshöfding skäl berättiga staden »få del och nyttjanderätt» uti det nyinrättade samfälda fisket för dess gamla fiskeställen vid Svansarö och följaktligen för en andel motsvarande den för dessa fiskeställen beräknade 3 tunnors laxtaxa, ehuru, då taxan blifvit till staden donerad, densamma icke erlades af staden.

De till stadfästelse härå sedermera tid efter annan meddelade resolutioner innehålla endast, att Tornå stad *bibehålles* vid rätten till laxfiske eller andel deri, eller, med andra ord, konstatera, att privilegiet dittills icke återkallats eller förverkats. Samma grund och samma betydelse hafva äfven de förbehåll, som till förmån för staden Torneå gjordes, då fisket på arrende uppläts, först till enskild person och sedan till den kringboende allmogen.

Af det nu sagda framgår:

att Torneå stad vid dess första anläggning ej donerats med »tre tunnors laxtaxa af Torneå elfs regala fiske», utan att staden allenast fått öfvertaga nyttjandet af de till Svansaröhemmanen af ålder brukade fiskeställen i Svansaröelfven och först efter samfälda fiskets bildande år 1765 erhållit tillstånd att i samma fiske »få del och nyttjanderätt» för 3 tunnors taxa;

att rätt till viss andel i laxfisket i Torneå elf sålunda ej kan sägas vara af svenska staten till staden Torneå upplåten »med full egande- och besittningsrätt»;

att staden icke ständigt och utan afbrott intill närvarande tid på grund af Svansarödonationen varit »i verklig besittning och utöfning» af fiskerätt;

att, då vid utarrendering af fisket den andel deri, som af Torneå stad åtnjöts för Svänsarö hemman, från arrendet undantogs, sådant icke, såsom i ryska ombudens yttrande antoges, skett emedan svenska kronan för evärdelig tid och oåterkalleligen afhändt sig nämnda andel, utan berott allenast derpå, att man fortfarande velat hålla stadens privilegier vid makt; och

att, enär staden Torneå således icke kan erkännas hafva vid 1809 års fredsslut egt någon ovilkorlig och under alla förhållanden oafhändelig rätt till andel i laxfisket, det icke för upphörande af denna rätt var erforderligt att uttryckligt medgifvande i sådant syfte lemnades af ryska regeringen.

Har således enligt svensk rätt Torneå stads ifrågavarande privilegium otvifvelaktigt till all kraft och verkan upphört, då staden genom 1809 års fredsslut skiljdes från svenska kronan och lades under främmande makt, så blir svaret enahanda, om frågan bedömes från den internationela rättens synpunkt. Om — för att anföra ett exempel, der rättsfrågan framträder i bjert dager — staten, såsom i Sverige ofta skett, tillförsäkrat en industriell anläggning rätt till skogshygge å staten tillhörig skog, men vid ett fredsslut riksgränsen så ändras, att anläggningen och skogen komma att ligga på hvar sin sida om gränsen, så läser ingen ifrågasätta annat än att rätten till skogshygge expirerat, derest icke annorlunda mellan de fredsslutande staterna uttryckligen aftalats. Denna grundsats har ock af de ryske kommissarier, som deltog i uppgörandet af 1810 års gränsreglerings-traktat, förklarats vara alldeles själfklar. Då nämligen de svenske kommissarierna påyrkade införandet i gränsregleringstraktaten af en bestämmelse, att hvarje rättighet, som staden Torneå hittills haft att till underhåll af sin magistrat eller för annat ändamål använda afkastningen af egor eller tillhörigheter, som genom den nya gränsregleringen tillfallit Sverige, såsom räntan från byn Mattila (om förhållandet med denna donation hänvisas till Bil. E) eller rättigheten till fiske i Botniska viken på svenska sidan, skulle upphöra, så fästade de ryske kommissarierna uppmärksamheten på att detta fölle så af sig sjelft, att någon bestämmelse derom ej behöfde i traktaten intagas — en uppfattning, som jemväl innebär ett erkännande deraf, att den i 1809 års fredsfördrag intagna bestämmelsen, att finska länens städer med deras »dépendances, prérogatives, droits et émolumens» för framtiden skulle under full eganderätt och öfverherrskaft tillhöra ryska riket icke, på sätt ryska ombuden i kommissionen nu förmenat, afsåge förhållanden af den art, hvarom här är fråga.

Nu var emellertid staden Torneås rätt till ränta från byn Mattila samt till fiske i den del af Botniska viken, som förblef svenskt område, af fullkomligt samma natur som rätten till andel i det gemensamma lax-

fisket. Den princip, som år 1810 af de ryske kommissarierna erkändes såsom sjelfklar har således full tillämpning jemväl på de anspråk, hvarom nu är fråga. Denna princip är, att en höghetsrätt, som af staten efter-skänkts en ort eller kommun, af sig sjelf utan vidare återgår, då orten eller kommunen lägges under främmande makt. En motsatt uppfattning skulle i sjelfva verket leda dertill, att den ena staten blefve tributskyldig till den andra — ett förhållande, som uppenbarligen icke kan uppkomma annorledes än genom en uttrycklig och speciel utfästelse. Då ingendera af de begge stater, som ega stränderna vid Torneå elf, rättsligen eger anspråk på större andel än den andra till fisket i elfven, skulle, om Torneå stad tillades undantagsrätt till andel i samma fiske, detta innebära, att Sverige fortfarande till en inom främmande stats område liggande ort afstode en del af sin regalrätt till fisket, hvilket, såsom nyss är nämnt, är orimligt och stridande mot allmänna folkrättsliga grundsatser.

Sedan numera den vid traktaten år 1810 träffade öfverenskommelse, att samtliga dåvarande fiskerättsinnehafvare — och således äfven Torneå stad — skulle bibehållas vid sin rätt under den i 1791 års konungabref bestämda tid, med utgången af sagda tid af sig sjelf upphört, finnes det icke något skäl att icke i hela dess vidd tillämpa den princip, som i alla öfriga afseenden genomfördes vid traktaten och då å begge sidor erkändes såsom giltig eller till och med sjelfklar. I detta afseende är det utan betydelse, huruvida laxfisket bedrifves för de båda kronornas gemensamma räkning endast för viss tid eller allt framgent, då ju uppenbarligen hvad som tillägges staden Torneå delvis tages från den andel i afkastningen, som eljest skolat tillfalla Sverige.

Kongl. Maj:ts regering smickrar sig med den förhoppning att kejsarl. ryska regeringen, efter tagen kännedom om hvad ofvan anförts, skall i de punkter, hvarom sålunda skiljaktiga meningar inom kommissionen yppats, såsom grund för uppgörelsen mellan de båda staterna godkänna följande grundsatser, nämligen:

1. att det icke må anses såsom genom föregående traktater bestämdt, att laxfisket i Torneå elf för all framtid skall af de höga kronorna gemensamt bedrifvas, utan att frågan huruvida och för hvilken tid sådan samfällighet skall ega bestånd, nu utgör föremål för öfverenskommelse; och

2. att Sverige icke på grund af fredstraktaten den 17/5 september 1809 eller gränsregleringstraktaten den 20/8 november 1810 iklädt sig eller eljest eger någon förpligtelse att, derest laxfisket gemensamt bedrifves, af sin andel i afkomsten afstå något till fördel för staden Torneå.

Stockholm, i Kongl. utrikes departementet i februari 1892.

Bilagor till förestående »Mémoire».

- A. *Transumt af gränsregleringstraktaten 1810.*
- B. *Ryska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänsarödonationen till protokollet för den 14 november 1891.*
- C. *Svenska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänsarödonationen till protokollet för den 7 december 1891.*
- D. *Svenska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänsarödonationen till protokollet för den 9 december 1891.*
- E. *Kameral utredning rörande donerade fiskeräntorna af Mattila by.*

Bil. A.

*Transumt af gränse-reglerings-
traktaten emellan Sverige
och Ryska Riket den $\frac{20}{8}$ no-
vember 1810.*

*Extrait de l'Acte de Démarcation
des frontières entre la Cou-
ronne de Suède et l'Empire
de Russie fait et conclu le
 $\frac{8}{20}$ novembre 1810.*

Art. I.

Gränselinien emellan konunga-
riket Sverige och kejsardömet Ryss-
land, utgående från — — — —
— — — —: ifrån denna punkt,
hvarest Muonio tar sitt namn, fortfar

Art. I.

La Ligne de Démarcation entre
le Royaume de Suède et l'Empire de
Russie, portant de — — — —
— — — —: de ce point, où le
Muonio prend son nom, la ligne

linien längs denna flod, och efter dess utlopp i Torneå-elfven, följer hon kanalen af denna senare till norr om halfön Svensarö: här lemnar hon kanalen och gående vester ut genom bäcken Näran och stadsviken, med ön Kalfholmen till höger, förenar hon sig med kanalen af floden söder om staden Torneå, och följer den sedan till dess utlopp i hafvet. *På detta sätt höra alla de besittningar, som ligga på högra sidan af denna linie till Sverige, och de, som ligga på venstra sidan om densamma till Ryssland.*

continue le long de ce fleuve, et après son embouchure dans le Torneå, elle suit le chenal de ce dernier jusqu' au Nord de la presqu' ile Svensarö: ici elle quitte le chenal, et passant à l'ouest par le ruisseau nommé le Näran et le Golfe de la ville (stadsviken) laissant l'île Kalfholmen à droite, elle rejoint le chenal du Fleuve au sud de la ville de Torneå le suivant ensuite jusqu' à l'embouchure du fleuve dans la mer. *De cette manière toutes les possessions, situées à la droite de cette ligne appartiennent à la Suède et celles à la gauche à la Russie.*

Art. V.

Laxfisket uti Torneå Elf, sådant det genom konungabrefvet af den trettonde september ett tusende sjuhundrade och nittioett blifvit fastställt, är för de deri utsatte hundrade år, uttryckligen tillerkändt de nu varande egare, som fortfara att idka det gemensamt och att, som förut, dela afkastningen deraf. Den årliga afgift, som bör till hvar och en af de begge kronorna betalas, kommer att rättas efter den del, som deras ömsesidiga undersåtare befinnas ega i detta arrende.

Landshöfdingarne uti Norrbottens och Uleåborgs län skola hindra att något nytt pålverk må göras, om icke genom en inbördes öfverenskommelse emellan de intresserade och att i allmänhet intet intrång må ske i

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 1 Saml.

Art. V.

La pêche du saumon dans la rivière de Torneå, telle qu' elle a été réglée par les Lettres Royaux du Treize Septembre Mil Sept Cent Quatre Vingt Onze est formellement garantie, pour les cent ans y énoncés, aux Possesseurs actuels, qui continueront à la faire en commun et à en partager le produit, comme par le passé. Le droit annuel, payable à chacune des deux Couronnes, sera proportionné à la part, que se trouvent avoir à cette ferme leurs sujets respectifs.

Les Gouvernemens des Provinces de Nord Bothnie et d'Uleåborg empêcheront qu'aucune nouvelle estacade ne soit établie, si non par un commun accord entre les intéressés, et qu'en général aucune atteinte ne

1 Afd. 51 Häft.

det privilegium, som eges af de nuvarande innehafvare af nämnda fiske. Då dessa hundrade år förflutit, skall i anseende till denna punkt en ny öfverenskommelse träffas.

Hvad idkandet af andra fisken beträffar, skall det hädanefter å ingendera sidan sträckas längre än till de gränser, som åtskilja de begge staterna.

soit donnée au privilège des teneurs actuels de la dite pêche. Les cent années expirées, il sera convenu d'un nouvel arrangement à l'égard de ce point.

Pour ce qui est de l'exercice des autres pêches, il ne s'étendra désormais, de l'un et de l'autre côté, que jusqu'aux limites, qui séparent les deux États.

Btl. B.

Ryska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänarsödonationen till protokollet för den (4) 16 november 1891.

Då konung Gustaf II Adolf den 12 maj 1621 meddelade privilegier åt Torneå stad, förlänades derjemte åt staden till utrymme och mulbete med full eganderätt de tre hela mantals hemman, som voro belägna på Svänarsö, »med alla deras tillägor och lägenheter», hvartill jemväl hörde dessa hemman tillydande fiske, såsom ses af 4 punkten i privilegiebrevet, hvori säges: »och skole fördenskull förbemälte lägenheter icke, såsom mångenstädes här i Riketh her till skedt är, till någre personers privat nytto använde och häfdade blifva, utan till stadsens gemene bäste och nytto i så måtto, att de som vele nyttia stadsens utmark och ägor med fåbete, vedehygge, Fiskerij och Åkerbruk gifve för deras boskap årligen en viss lego i penningar». Beloppet af dessa hemman tillhörande fiske synes af i svenska kammararkivet förvaradt utdrag af 1622 års rikshufvudbok, enligt hvilken räntan för sagda hemman utgjorde tillsammans 9 daler i penningar, 3 lisp. 12 skålp. smör, 1 1/2 fjärdingar tjära, 2 lisp. torr fisk samt 3 tunnor lax hvilken ränta, såsom staden donerad, upptagits under titel: »odisputerlig afkortning».

Rättigheten till sålunda erhållna laxfisket i Torneå elf till belopp, motsvarande denna taxa, utöfvades ock af stadens borgare, men då de dervid kommo i tvist med allmogen, som äfven idkade fiske i älven, utfärdade landshöfdingen Creutz den 18 juli 1633 en förlikningsskrift, hvori bestämdes sättet för donerade fiskets bedrifvande och de ställen der det fick utöfvas,

hvilken förlikning Kongl. Majestätet den 25 augusti 1664 faststälde; hvarförutom kammarkollegium uti resolution den 9 maj 1667 förklarade: »att som Svänsarö by är Torneå stad af förre Sveriges konungar donerat och konfirmerat till stadens kommoditet och utrymme, altså njuter staden ock nu oklandradt Svänsaröns fiske och bör det behålla på lika vilkor härefter som tillföre, alldenstund fisket befinnes i stadens taxa inräknadt, hvilken taxa sedermera är staden donerad». I öfverensstämmelse härmed förordnade äfven landshöfdingen uti resolution den 16 maj 1668 att de afgifter för Svänsarö fiske, som under några år uppburits från Torneå stad, borde till staden restitueras.

Till följd af utskärningar i elfsbotten samt uppgrundning blef emellertid Svänsarö fiske odugligt, hvarföre Torneå stad under en följd af år ej heller kunde begagna detsamma, utan lemnade Kongl. Majestät efter någon tid fiskestället till några enskilda personer, som emot utfäst ränta till kronan erbjödo sig att på försök ånyo upptaga fisket. Härigenom kunde Torneå stad emellertid icke rättvisligen gå miste om sin andel i fisket, hvarföre äfven landshöfdingen Funck, enär det befunnits att Svänsarö laxfiske funnits upptaget uti 1664 års taxelängd och Kongl. Majestät uti bref den 12 januari 1733 bestämt grunderne för enhvars delaktighet uti då föreskrifna gemensamhetsfisket, som dock tillsvidare icke kom till stånd, uti utslag den 26 april 1760 förordnade, att Torneå stad borde bibehållas vid sin donerade taxa och utbekomma densamma af dem, som betalningen af hufvudtaxan ålåg. Då sedermera det påbjudna gemensamhetsfisket på 1760-talet ändtligen kom till stånd, men öfrige delegare bestredo Torneå stad rättighet till delaktighet deri, af orsak att staden låtit dess innehafda kolkfiske i lång tid ligga öde och undandragit sig dess upptagande, i följd hvaraf detsamma förmenades hafva till kronan hemfallit, förklarade landshöfdingen Malmerfelt i utslag den 16 april 1767: »att ehuruväl Svänsarö fiske, sedan det genom utskärning i elfsbotten blifvit försvagadt, en lång tid öde legat, kunde likväl icke stadens rätt derigenom vara förlorad, emedan icke kronan utan endast staden lidit skada deraf, att dess donerade fiske och taxa legat öde den tid staden i anseende till fiskestället och inrättningen ej kunnat utan förlust det nyttja; och alldenstund städernas erhållna donationer ej böra rubbas, utan ständigt bibehållas efter kongl. privilegier och resolutioner, och kongl. brefvet den 12 januari 1733 förordnar att alle de, som uti en elf äro delaktige och i 1664 års taxelängd stå för laxtaxa, skola sammansättas om vissa fisken som bekvämligast kunna inrättas och dela fisken som dervid faller i proportion eftersom hvar och en är taxerad i laxtaxan; fördenskull pröfvade landshöfdingen skäligen, att Torneå stad för dess donerade och i 1664 års taxelängd intagna Svänsarö

fiske och taxa af trenne tunnor lax borde få del och nyttjanderätt uti det i Torneåelf inrättade samfålda laxfisket, och i proportion af berörde tre tunnors taxa stå för kostnad och njuta afvel vid detta samfålda laxfiske; hvilket utslag, såsom grundadt på lag och författningar samt isynnerhet på 1766 års fiskeristadga, kongl. kammarkollegium den 11 november 1768 till alla delar gillat och fastställt; och har i enlighet med detta utslag Torneå stad sedermera intill närvarande tid begagnat sitt donerade laxfiske till belopp af tre tunnors taxa.

Då Kongl. Majestät sedermera frantog allmogen dess rätt till laxfiske i elfven och upplåt fisket på arrende först åt assessorn Jerlström och derefter åt de personer, hvilka efter honom öfvertogo arrendet, förklarades uti derom meddelade kongl. resolutioner, att Torneå stad för dess donation samt officerare- och presteboställen i Torneå socknar vid deras laxfisken nu, såsom förut, bibehållas, liksom äfven konung Gustaf III, då han uti öppet bref den 16 augusti (13 september) 1791 på etthundra års tid öfverlemnade Torneå elfs regala laxfiske på arrende åt allmogen, uttryckligen dervid undantog »hvad Donatairerne tillhör, därom tvist aldrig sig yppat».

Uti IV art. af fredstraktaten i Fredrikshamn den $\frac{5}{17}$ september 1809 emellan kejsardömet Ryssland och konungariket Sverige afstod detta senare jemte de finska länens städer äfven dem tillhörande »dépendances, prerogatives, droits et émolumens», hvarjemte vid gränsregleringen emellan sagda riken år 1810 bestämdes att hvarje rättighet, som staden Torneå dittills haft, att till underhåll af sin magistrat eller för annat ändamål använda afkastningen af de ägor eller tillhörigheter, som genom den nya gränsregleringen tillfallit Sverige, såsom räntan från byn *Mattila eller rättigheten till fiske i Bottniska viken på svenska sidan*, skulle upphöra och i stället komma svenska kronan tillgodo, utan att dervid de svenske kommissarierna ens gjorde anspråk på, än mindre de från ryska sidan afstodo någon del af Torneå stads donation uti ifrågavarande afseende eller från officerare- och preste-boställens rätt till delaktighet i Torneå elfs laxfiske.

Af hvad sålunda i korthet blifvit anfördt, framgår klart och oförtydbart:

att Torneå stad redan vid dess första anläggning donerats med tre tunnors laxtaxa af Torneå elfs regala laxfiske;

att svenska regeringen afstått denna rättighet till staden med full egande- och besittningsrätt;

att staden under alla följande tider blifvit vid denna donation försäkrad och bibehållen;

att staden intill närvarande tid varit i verklig besittning och utöfning af denna dess rättighet;

att densamma, hvilken icke mera varit kronan tillhörig, förty uttryckligen undantagits, då Kongl. Majestät öfverlätit allmogens förut be-
gagnade rättighet till laxfiske i elfven på arrende först åt enskilda personer
och sedermera åt allmogen; samt

att kejsrerliga ryska regeringen hvarken vid fredsslutet 1809 eller vid
gränsregleringen 1810 till svenska kronan eller dess förmån i dessa af-
seenden afstått någon förut varande rättighet, utan tvärtom förbehållit sina
nya undersåtar i Finland rätt att bibehålla orörd den del de på grund af
förenämnde 1791 års bref, haft i laxfisket.

På dessa skäl yrkas:

att så stor andel, som motsvarar Torneå stads donerade tre tunnors
laxtaxa, borttages öfverst från hela laxfisket eller dess nettoafkastning, och
att återstoden, som utgör de begge höga kronornas regale, delas i två lika
lotter, af hvilka den ena lotten tillfaller de finska och den andra de svenska
delegarne i arrendet.

Helsingfors den 14 november 1891.

(undert.) *D. N. Ostrowski.*

(undert.) *O. Nordqvist.*

(undert.) *N. J. Boström.*

Bil. C.

Svenska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänsarödonationen till protokollet för den (25 november) 7 december 1891.

I en not, bilagd protokollet för den $\frac{4}{16}$ nästlidne november, hafva
samtliga för ryska riket utsedde ledamöterna i laxfiskekommissionen när-
mare angifvit sin uppfattning beträffande den s. k. Svänsarödonationen.

Till svar härå tillåta sig svenske ombuden anföra följande:

Enligt hvad den aflemnade noten utvisar samt af främste ryske om-
budet i yttrande till protokollet för kommissionens första sammanträde
härstädes jemväl antydes, grunda ryske ombuden sin uppfattning hufvud-
sakligen på det enligt kommissionens uppdrag af dess sekreterare till Torneå-
sammanträdet hopförda historiska material. Men kan det ej bestridas att

redan under sistberörde sammanträde äfvensom sedermera tillkommit åtskilliga nya historiska upplysningar, hvilka för frågans bedömande äro af den största vikt.

Sålunda har det genom forskningar, af sekreteraren verkställda i Kongl. kammarkollegium, blifvit till fullo ådagalagdt att vid den skattläggning, som under åren närmast före 1619 verkställdes i Torneå likasom i det öfriga Vesterbotten, alla laxfisken uttryckligen undantogs, i det Kongl. Maj:t förklarade att desamma fortfarande skulle få brukas enligt den år 1603 utgifna nådiga förordningen om halfva afvelens utgörande till kronan. Med stöd af detta förhållande, hvilket redan länge antagits hafva egt rum, ehuru detsamma först nu torde vara tillfullo bevisadt, är det som öfverhufvud kronorna göra anspråk på eganderätten till laxfisket i Torneå elf. Hade laxfisket ingått i hemmansskatten, skulle det nemligen för vederbörande strandbyggare varit en lätt sak att få sin eganderätt till detsamma erkänd. Nu torde detta icke vara dem möjligt, och likaledes anse ombuden det origtigt påstå att till de på Svänsarön belägna 3 mantal, som 1621 donerades Torneå stad, hörde något laxfiske. Godkändes detta påstående skulle man med lika fog kunna vindicera rätt åt hvarje strandbyggare vid elfven att i sitt vatten under full eganderätt bruka laxfångst, men hvad blefve då af hela det regala laxfisket, till hvars framtida disposition kommissionen skall afge förslag.

Ett annat historiskt faktum, hvilket, såvidt ombuden hafva sig bekant, ej af kommissionen förut uppmärksamrats, är det att, när svenska kronan 1621 åt Torneå stad gaf dess privilegier och friheter, samma krona i donationshandlingens sista moment förbehöll sig full rätt att när som helst hon dertill funne anledning återtaga hvad som gifvits. Berörda moment lyder nämligen sålunda:

»Till thet Sidste. Wele wi och alle före:ne privilegia och Frijheeter oss nu och alltidh forbehollitt hafwa, som tijderne, vårt wälbehagh och förbe:te våre Undersåters tarfwer och lägenheeter kunne behöfwe och medgifwa till att förändre, förbättre eller förminska.»

Enligt ombudens förmenande måste derföre svenska kronan, derest hon fortfarande skall ansvara för bibehållandet af 1621 års privilegier vid gällande kraft, ega att åtnjuta den henne i samma privilegier förbehållna frihet att »förminska» de staden lemnade friheterna. Den omständigheten att staden under tiden efter 1621 upprepade gånger blifvit donationen »försäkrad», en omständighet, som af ryske kommissionsledamöterna särskildt åberopats, häntyder väl bäst på att man icke ansåg de gjorda medgifvandena så orubbliga, utan att i detta som alla öfriga fall å donation, som af ene regenten blifvit gifven, confirmation hos de följande måste sökas.

Såsom ännu en omständighet, värd allt beaktande, anse sig ombuden böra framhålla, hurusom enligt en år 1697 upprättad, vid sammanträdet i Torneå företedd karta öfver Torneå stads område de till staden brukade kolkvarp tydligen äro utmärkta såsom liggande i den s. k. Svänsaröelfven, ett förhållande, som jemväl bestyrkes af alla 1600-talets handlingar i tvisten emellan borgerskapet och bönderna om samma fisken. Då ödesmålet å Svänsaröfiskena inträffade endast ett par år efter kartans upprättande, torde densamma kunna anses just angifva hvilka enskilda fiskeställen Torneå stad på det gamla fiskesättets tid egde att bruka. Huruvida ödesmålet beröfvade staden all dess fiskerätt eller icke, är en sak, hvarom ombuden ej anse sig böra uttala någon mening, men huru härmed än förhåller sig, sträckte sig stadens rätt före det samfälda fiskets stiftande allenast derhän att i Svänsaröelfven på tvenne ställen tillsammans med vissa bönder draga kolk äfvensom utslå en pata. När den 6 mars 1765 på administrativ väg föreskrefs att alla enskilda fiskebruk i elfven skulle sammanslås till ett samfäldt fiske, stadgades uttryckligen, att denna inrättning endast vore att anse såsom gjord tills vidare, men ännu icke såsom en ständig författning. Den rätt Torneå stad genom landshöfdingeresolutionen 1767 erhöll att i samma samfälda fiske taga del för 3 t:rs taxa kan sålunda icke heller den anses gifven annorledes än tills vidare, det vill säga intill samfälda fiskets upphörande. Genom 5 artikeln i 1809 års gränstraktat betryggades väl samfällighetens fortvaro för den tid, som af den 100-åriga arrendeperioden återstod, men derest före denna periods utgång någon öfverensstämmelse emellan kronorna ej kommer till stånd, så blir det naturligen hvardera kronans ensak att intill riksgränsen tillgodogöra sig sin fiskerätt. Möjligen kan Torneå stad då styrka sin rätt att begagna sina forna helt och hållet inom ryskt vattenområde liggande kolkvarp och patustället, men är detta en fråga, som alldeles icke kommer att angå den svenska kronan.

Dermed att svenske ombuden framhållit denna konsekvens af det samfälda fiskets åtskiljande efter riksgränsen, hafva ombuden ej på något sätt velat förorda att ett dylikt åtskiljande skulle ega rum. I likhet med sina ryske kolleger anse ombuden tvärtom i högsta grad önskvärdt, att ett samfäldt fiske fortfarande bibehålles. Men äfven om kronorna härom träffa öfverenskommelse, torde Torneå stad allenast af finska kronan hafva att utsöka sin rätt. Enligt ryske kommissionsledamöternas eget yrkande skulle nämligen Svänsaröelfven såsom uteslutande ryskt vattenområde ställas helt och hållet utom det samfälda fisket, hvilket skulle inskränkas till området norr om samma vatten intill Muonio elfs inflöde. Vid sådant förhållande kunna ombuden ej inse, med hvad fog Torneå stad skulle kunna göra anspråk på att i samfälligheten erhålla någon särskildt privilegierad ställning.

Huruvida finska kronan bör af sin hälft i fiskesamhälligheten upplåta lotter åt staden, är en sak, som endast torde angå samma krona.

Slutligen tillåta sig ombuden framhålla att, derest Torneå stads rätt verkligen skulle utgöra en eganderätt, så måste, ehvad från kronornas sida förordnas beträffande fisket i Svänsaröelfven, och äfven för det fall att all laxfångst der förbjudes, det alltid stå staden öppet att vid laglig domstol få sin rätt erkänd, antingen sålunda att de gamla fiskeställena varda åt staden återbördade, eller ock derigenom att en viss ersättning bestämmes.

Helsingfors den 7 december 1891.

(undert.) *M. Björnstjerna.*

(undert.) *Rudolf Lundberg.*

(undert.) *G. Sundberg.*

Bil. D.

Svenska Kommissionsombudens yttrande rörande Svänsarödonationen till protokollet för den (27 november) 9 december 1891.

Vid afgifvande af detta principiella yttrande beträffande frågan om Torneå stads donationsfiske utgå svenske ombuden från den förutsättningen att området för det samfälda laxfisket blefve Torneå elf allenast å sträckan emellan Muonio elfs inflöde till Svänsaröns norra udde, hvarom enighet inom kommissionen uppnåtts. Hvardera rikets strand utmed det samfälda fiskevattnet blefve allså lika lång, och i följd deraf skulle sjelfva grundprincipen för delning mellan rikena af det samfälda regala fisket blifva, att detta fiske delades lika.

Den andel i laxfisket i Torneå elf, som staden Torneå för närvarande tillgodonjuter, grundar sig ursprungligen derå, att genom Kongl. bref den 12 maj 1621 till staden donerats tre mantal Svänsarö, hvarpå staden grunlades med »alla deras tillägor och lägenheter», samt att, då dessa fastigheters föregående privatägare, från hvilka kronan inlöste hemmanen, fått nyttja laxfiske i Torneå elf mot viss laxränta till kronan, samma nyttjanderätt i följd af donationen öfvergått till staden Torneå, hvilken vidare fått laxräntan, tre tunnor, åt sig donerad eller efterskönt, så att fisket kommit att af staden begagnas afgiftsfritt.

Det lärer nemligen den tiden, likasom ännu är förhållandet, gemenskapen varit innehafvare af Torneå elf angränsande hemman, hvilka fått nyttja det regala laxfisket mot afgift eller laxränta till kronan.

Svänsaröhemmanen gäfvos enligt det Kongl. brefvet »staden till utrymme och mulbete», med föreskrift att de, som ville nyttja stadens utmark och egor med fåbete, vedhygge, fiskeri och åkerbruk, skulle derföre årligen gifva viss lega i penningar, som borde komma »menige staden» till godo, således, att borgmästare och råd först derutaf lönades och sedan stadens allmänna hus och byggnader byggdes och vidmakthölles.

När den nya gränsregleringen mellan Sverige och Ryssland år 1810 egde rum, var laxfisket i Torneå elf, enligt Kongl. bref den 13 september 1791, till allmogen upplåtet på arrende för en tid af ett hundra år, dock att dervid åt Torneå stad samt innehafvare af vissa officers- och prestboställen deras laxfisken förbehållits.

Enligt art. V i gränsregleringstraktaten den 20 (8) november 1810 funno de båda höga magterna i fråga om laxfisket i Torneå elf lämpligast att låta »status quo» utan någon förändring blifva bestående intill utgången af den i 1791 års Kongl. bref fastställda arrendeperioden af ett hundra år, men de båda makterna intogo tillika i traktaten att, då nämnda ett hundra år förflutit, skulle i anscende till denna punkt träffas ny öfverenskommelse.

Den omständigheten att Torneå stad sålunda kom att provisoriskt eller för återstoden af arrendeperioden bibehållas vid sitt laxfiske på enahanda sätt, som staden förut utöfvat detsamma, lärer så mycket mindre kunna tolkas såsom något medgifvande från Sveriges sida att för framtiden till den finska staden Torneås förmån eftergifva något af sin rättmätiga andel i det regala fisket, som, enligt protokollet vid gränsregleringskommissionens sammanträde den 31 (19) oktober 1810, den anordning, som 1810 provisoriskt vidtogs, blef af de svenske kommissarierna medgifven allenast under det uttryckliga vilkor, att efter förloppet af förstnämnda ett hundra år de båda magterna skulle träffa ny öfverenskommelse i ämnet samt under förbehåll från de svenske kommissariernas sida om detta vilkors intagande i gränsregleringstraktaten.

Vid den nya öfverenskommelse, som nu skulle ske, lärer Sverige således icke vara bunden af något medgifvande, gällande för tiden efter de ett hundra arrendeårens slut, utan måste ett blifvande aftal mellan de höga magterna få anses beroende på helt och hållet fri öfverenskommelse.

Riksgränsen är, såsom bekant, utstakad längs Torneå och Muonio elfvar. Allt det territorium, som är beläget vester om riksgränsen, vare sig vattenområde och fiskevatten eller landområde, tillhörer följaktligen Sverige, likasom allt fiskevatten och annat område öster om riksgränsen

tillhörer Ryssland. Inom det svenska territoriet har Sverige bibehållit sin regalrätt till laxfisket. Inom det ryska området åter har regalrätten öfvergått till finska kronan.

Derest öfverenskommelse nu icke skulle komma till stånd om gemensamt utöfvande för framtiden af laxfisket i Torneå elf, måste hvarterdera riket ega disponera fisket på sin sida om riksgränsen.

Det synes vara klart att i sådant fall staden Torneå, hvilkens ifrågakomna förmån bestått deri, att staden fått utan erläggande af laxränta deltaga i fisket in natura, icke, såsom en finsk stad, kan få nyttja fiske in natura inom det svenska territoriet eller såsom vederlag få från svenskt territorium draga inkomst till underhåll af stadens magistrat eller andra stadens utgifter — en grundsats, som, enligt nyss åberopade protokoll för den 31 (19) oktober 1810, också af de ryske kommissarierna vid gränsregleringen medgifvits vara sjelfklar samt jemväl efter 1809 års fredsslut faktiskt tillämpats i afseende å staden Torneå, då nämligen denna stad, i följd deraf att byn Mattila förblef under svenskt välde, måste till svenska kronan afstå den till staden donerade laxränta från Mattila, hvarförutom Torneå stad fick frånträda sin rätt till strömmingsfiske i Bottniska viken på den svenska sidan. För de sålunda afträdde förmånerna lärer sedermera ersättning tillagts staden från finska kronan och på samma sätt lärer, i händelse Sverige och Finland disponerade laxfisket i elfven hvar för sig inom sitt territorium samt laxfiske i elfven skall fortfarande tillgodonjutas af Torneå stad, Finland hafva att lemna staden denna förmån inom det finska territoriet eller gifva vederlag därför.

Men af hvad sålunda blifvit sagdt följer också uppenbarligen att, om fisket för begge rikenas territorier genom öfverenskommelse förenas till en samfällighet, så bör icke heller i detta fall med större skäl kunna till förmån för Torneå stad ske intrång i Sveriges rätt att för sin strand och sitt territorium åtnjuta hälften af hela det sammanslagna laxfisket, samt att äfven i detta fall det måste ankomma på finska kronan att af sin hälft i det samfälda fisket låta Torneå stad undfå den andel eller det vederlag, som må anses böra staden tillgodokomma, utan att pröfningen af stadens rätt derutinnan kan anses inverka på den här föreliggande frågans bedömande.

Helsingfors den 9 december 1891.

(undert.) *M. Björnstjerna.*

(undert.) *Rudolf Lundberg.*

(undert.) *G. Sundberg.*

Bil. E.**Kameral utredning rörande donerade fiskeräntorna af Mattila by.**

Genom nådig resolution den 24 december 1652 fann Kongl. Maj:t godt att åt *Torneå stad i nåder förunnna »Mattila bys hemman med den ränta som deraf årligen utginge»*. Och gafs borgare och råd tillstånd att »handla med bördesmännen om skatterättigheten af berörda hemman att de dem emot skälig betalning och vedergällning afstode på det staden således fullkomligen med berörde hemman till utrymme måtte kunna betjnas». Detta inköp kom dock aldrig till stånd, utan *bibehöllo Mattila byamän eganderätten till sin jord likasom nyttjanderätten till sina fisken*. Ehuru donationens hufvudsyfte sålunda redan från början blef förfeladt, *lemnades stadens rättighet att njuta räntan af hemmanen och till desamma brukade fisken dock orubbad*.

Af laxfisken brukade Mattila byamän:

i elfven:	Taxa:
Mattila patan.....	1/2 Tunna
Af Kiviranda kolkar.....	1 1/2 »
	<hr/>
	Summa 2 Tunnor.

Taxebeloppet 1/2 tunna af Mattilapatan torde staden, der icke tillfälligtvis rest uppstått, städse fått uppbära af vederbörande fiskebrukare. Ett annat förhållande företer Kiviranda-donationen. Sedan nämligen redan tidigt själfva kolkvarpen vid Kiviranda genom uppgrundning blifvit obrukbara, *måste under 1670-talet hela den för samma kolkvarp utgående taxan, 15 Tunnor, förmedlas eller efterskänkas*. Vål uppfördes stadens donerade 1 1/2 Tunnor till namnet fortfarande under afkortningstiteln »städernas friheter», men utvisa de från den följande tiden förvarade räkenskaper, att staden *ej* njöt samma donerade taxa till godo.

Först sedan år 1765 alla små pator och kolkvarp i Torneå elf sammanslagits till ett samfaldt fiske, hvilkas intressenter åtog sig att utgöra till kronan jemväl taxan för de öde fiskeställen deribland Kiviranda, fann vederbörande Landshöfding godt genom utslag den 26 april 1760 (samma utslag, hvarigonom Torneå stad erhöi del och nyttjanderätt i det nyinrättade samfalda fisket för sina gamla fiskeställen vid Svänsarö) afven berättiga staden att *af Kiviranda förmedlade taxa åtnjuta dess donerade en*

och en half tunna lax årligen, som komme i räkenskaperna framdeles, såsom tillförne skett, under stadens donation att afskrifvas; men som af föredda akter *ej funnits att staden hade nyttjanderättighet uti Kiviranda laxfiske* för samma donerade 1 1/2 tunna lax, fann sig Landshöfdingen deremot *icke kunna tillägga staden något laxfiskebruk för denna taxa* utan ansågs det att staden emellertid borde låta sig benöja med denna donerade Kivirandataxas utbekommande in natura eller efter markegången af fiskeintressenterna.

Då sålunda Torneå stad för Mattila-donationen ej åtnjöt någon nyttjanderätt i samfälda fisket på sätt den hade för Svänsarö-donationen, utan allenast uppbar en viss ränta nämligen 1/2 T:a salt lax af Mattila byamän och 1 1/2 T:a af samtliga fiskeintressenterna, funno ryske kommissarierna vid 1810 års gränsreglering, då Mattila by lemnades på svenska sidan, sig oförhindrade af den beträffande laxfisket i öfrigt träffade öfverenskommelsen — enligt hvilken samtliga fiskintressenter (och sålunda äfven Torneå stad för Svänsarö-donationen) skulle få till den 100-åriga arrendeperiodens slut idka samfäldt fiske i elfven och behålla sina andelar i samma fiske orörda — medgifva att »*räntan från byn Mattila*», som staden Torneå *dittills haft*, »*skulle upphöra och i stället komma svenska kronan till godo*», hvilket ryske kommissarierna t. o. m. förklarade sig anse som en själfklar sak.

I följd häraf uppbar Torneå stad efter 1810 ej någon laxtaxa för de gamla Mattilafiskena.*

---

* Genom Kejsarligt Rescript den 27 mars 1838 har staden för denna förlust erhållit särskild godtgörelse.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december
1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen föredrog i underdånighet:

En af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena den 27 innevarande december till departementschefen aflåten skrifvelse, deri bemålde herr minister meddelat, att härvarande kejsarliga ryska beskickning i skrifvelse af den 12 sistlidne november — jemte erinran, att den blandade kommission, som år 1891 tillsattes för att utarbета förslag till öfverenskommelse om den framtida dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf, tillika haft i uppdrag att utarbета ett förslag till stadga till skyddande

och ordnande af fisket i Torneå elf och dess tillflöden, och med tillkännagifvande, att kejsarl. ryska regeringen önskade, att dessa två frågor, af hvilka den första efter kommissionens prorogerande varit föremål för diplomatisk behandling, fortfarande behandlades i sammanhang med hvarandra — begärt underrättelse om Kongl. Maj:ts regerings afsikt med afseende å dessa två frågor;

Och hade herr ministern i anledning häraf öfverlemnadt ett detta protokoll under litt. — — bilagdt, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af de svenska ledamöterna i den blandade kommissionen afgifna betänkande, uppsatt förslag till konvention angående samfäldt ordnande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf, med anhållan, att Kongl. Maj:ts beslut måtte inhemtas, huruvida för Sveriges del hinder funnes för afslutande af en med nämnda förslag lika lydande konvention.

Chefen för finansdepartementet förmälde sig anse, att det af herr ministern för utrikes ärendena öfverlemnade förslaget till konvention borde för Sveriges del antagas, och hemstälde, att Kongl. Maj:t, med gillande af denna departementschefens mening, måtte förordna, att ärendet skulle för fortsatt behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet.

Departementschefens berörda, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle utdrag af detta protokoll till utrikesdepartementet expedieras.

Ex protocollo

Adolf von Hofsten.

---

*Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen å Stockholms slott den 30 december 1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Hans excellens norske herr statsministern GRAM,
Statsrådet friherre VON ESSEN.

2:o.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

»Med anledning deraf att den af svenska och ryska regeringarne på sin tid tillsatta kommission för utarbetande af förslag till framtida disposition af det regala laxfisket i Torneå elf afslutat sina arbeten utan att enighet kunnat uppnås angående tvenne hufvudsakliga frågor, beträffande hvilka mot hvarandra stridande grundsatser uppställes af kommissionens svenska och ryska medlemmar, behagade Eders Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning i ministeriel konselj den 2 februari 1892, uppdraga åt mig att med kejsarl. ryska regeringen inleda direkta underhandlingar i syfte att åstadkomma öfverensstämmelse beträffande dessa frågor äfvensom godkänna ett af mig framlagdt förslag till »mémoire», afsedd att genom Eders Kongl. Maj:ts minister i S:t Petersburg öfverlemnas till kejserlige ryske utrikesministern.

Sedan härvarande kejsarl. ryska beskickning härefter genom skrifvelse den ^{12 november}_{31 oktober} innevarande år anhållit om upplysning rörande Eders Kongl.

Maj:ts vidare förslag till ordnande af denna sak, och ett i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af de svenska ledamöterna i den blandade kommissionen afgifna betänkande uppsatt förslag till konvention af mig blifvit till kongl. finansdepartementet öfverlemnadt, har Eders Kongl. Maj:t denna dag vid underdånig föredragning af finansdepartementsärenden, med gillande af den af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uttalade mening, att detta förslag borde för Sveriges del antagas, behagat förordna att ärendet skulle till fortsatt behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet».

Herr ministern uppläste derefter det förslag till konvention, som finnes detta protokoll bilagdt, och hemstälde i underdånighet, det Kongl. Maj:t täcktes bemyndiga honom att jente härvarande kejsarl. ryske minister underteckna en konvention af samma lydelse som det upplästa förslaget.

Till denna hemställan, deruti öfrige närvarande svenske och norske statsrådsledamöter i underdånighet sig förenade,

behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo

Eric Trolle.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari
1897.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,
              WIKBLAD,
              friherre RAPPE,
              CHRISTERSON,
              WERSÄLL,
              ANNERSTEDT,
              VON KRUSENSTJERNA.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wersäll föredrog i underdånighet:

En af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena den 7 april 1896 till departementschefen aflåten skrifvelse, hvori — sedan vid underdånig föredragning den 30 december 1893 af chefen för finansdepartementet af ett inom utrikesdepartementet uppgjort förslag till konvention med Ryssland angående samfäldt ordnande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf Kongl. Maj:t, med gillande af den utaf bemälda departementschef uttalade mening, att berörda förslag borde för Sveriges del antagas, förordnat, att ärendet skulle för fortsatt behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet — herr ministern för utrikes ärendena meddelat, att, efter det ifrågavarande förslag till konvention officielt understälts kejsarl. ryska regeringen, bemälda regering genom sitt här-

varande sändebud föreslagit ändringar i åtskilliga punkter, hufvudsakligen i afseende å den tid, för hvilken aftalet skulle slutas, samt beträffande största tillåtna längden af de fasta fiskeverken i vattendraget utanför Torneå elfs mynning;

Och hade herr ministern, med öfverlemnande af det ryska motförslaget äfvensom af en jemförelse mellan de båda förslagen, hvilka bilagor finnas under litt. fogade vid detta protokoll, anhållit, att Kongl. Maj:ts beslut måtte inhentas, huruvida de från rysk sida sålunda ifrågasatta ändringarna i det genom Kongl. Maj:ts beslut den 30 december 1893 fastställda förslaget till konvention borde antagas.

Departementschefen förmålde sig anse, att de från rysk sida föreslagna ändringarna i förenämnda konventionsförslag borde för Sveriges del antagas, och hemställde, att Kongl. Maj:t, med gillande af denna departementschefens mening, måtte förordna, att ärendet skulle för fortsatt behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet.

Departementschefens berörda, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle utdrag ur detta protokoll expedieras till utrikesdepartementet.

Ex protocollo

Fr. N:son Ihrfelt.

---

*Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen å Stockholms slott den 22 februari
1897.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Hans excellens norske herr statsministern GRAM,
Statsrådet WERSÄLL.

1:o.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

»Vid underdånig föredragning den 30 december 1893 behagade Eders Kongl. Maj:t bemyndiga ministern för utrikes ärendena att jemte härvarande kejsarl. ryske minister underteckna en konvention angående dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf, till hvilken konvention förslag fanns nämnda dags protokoll bilagdt.

Sedan detta konventionsförslag derefter understälts ryska regeringen, framstälde densamma ett motförslag innehållande åtskilliga ändringar i det ursprungliga, af Eders Kongl. Maj:t godkända förslaget, och har Eders Kongl. Maj:t numera vid underdånig föredragning af finansärenden den 19 innevarande månad, med gillande af den af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uttalade mening, att de från rysk sida föreslagna ändringarna i förenämnda konventionsförslag borde för Sveriges del antagas, behagat förordna, att ärendet skulle till fortsatt behandling öfverlemnas till utrikesdepartementet.»

Herr ministern uppläste derefter det förslag till konvention, som finnes detta protokoll bilagdt, och hemställde i underdånighet, det Kongl.

Maj:t tacktes bemyndiga honom att jemte härvarande kejsarl. ryske minister underteckna en konvention af samma lydelse som det upplästa förslaget.

Till denna hemställan, deruti öfrige närvarande svenske och norske statsrådsledamöter i underdånighet sig förenade, behagade hans Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall; och skulle fullmakt i vanlig ordning för herr ministern utfärdas.

Ex protocollo

Eric Trolle.

---

*Protokoll öfver utrikesdepartementsärendet hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 mars 1897.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,
          WIKBLAD,
          friherre RAPPE,
          CHRISTERSON,
          WERSÄLL,
          ÄNNERSTEDT,
          VON KRUSENSTJERNA,

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

»Innan jag för Eders Kongl. Maj:t föredrager ett förslag till proposition angående godkännande från Riksdagens sida af den med Ryssland den 23 nästlidna februari månad afslutade konvention om dispositionen af det regala laxfisket i Torneå elf, anhåller jag att i korta drag få påminna om detta ärendes behandling i sin helhet.

Enligt nådiga brefvet af den 16 augusti 1791 skulle arrendet af Torneå elfs regala laxfiske upphöra att gälla samma dag 1891, och jemlikt art. 5 i gränsregleringstraktaten mellan Sverige och Ryssland den 8 november 1810 skulle då en ny öfverenskommelse angående berörda fiske träffas emellan de båda rikena.

För att förbereda en dylik öfverenskommelse tillsattes i samråd med kejsarl. ryska regeringen den 14 november 1890 en kommission af 3 svenska och 3 ryska ledamöter. Någon enighet angående ett gemensamt förslag kunde dock icke inom kommissionen uppnås, i det att beträffande tvenne hufvudsakliga frågor — nämligen angående vardera kronans bestämmanderätt öfver laxfisket inom dess territoriella område och de respektiva kronornas förpligtelse att deltaga i utgörandet af Torneå stads donationsfiske — mot hvarandra stridande grundsatser uppställdes af dess svenska och ryska medlemmar. Det ansågs därför nödvändigt att hänskjuta frågan till vidare behandling å diplomatisk väg, och sedan underhandlingar med den kejsarl. ryska regeringen under någon tid pågått, hade de den 30 december 1893 framskridit så långt, att Eders Kongl. Maj:t sagda dag för Sveriges del godkände ett i utrikesdepartementet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af de svenske ledamöterna i ofvanberörda kommission afgifna betänkande upprättadt förslag till konvention i ämnet. Sedan detta förslag blifvit understödt kejsarl. ryska regeringen, framställde denna emellertid yrkande om ändringar i åtskilliga punkter, hvilka dock icke berörde förut nämnda hufvudprinciper, angående hvilka den svenska uppfattningen godkändes, utan endast rörde sig kring mindre viktiga punkter och bland annat afsågo den tid, för hvilken aftalet skulle slutas, samt den största tillåtna längden af de fasta fiskeverken i vattendraget utanför Torneå elfs mynning.

Efter härom ytterligare mellan de båda regeringarna förda underhandlingar, hvilka på grund af från rysk sida uttryckt önskan omfattade jemväl frågan om införande af nya ordningsstadgar för fisket i öfrigt inom Torneå elfs fiskeområde, blefvo de af den kejsarl. regeringen begärda ändringarna af Eders Kongl. Maj:t på föredragning af chefen för finansdepartementet godkända den 19 februari innevarande år, och sedan Eders Kongl. Maj:t vid ministeriel föredragning samma dag bemyndigat mig att jemte härvarande ryske minister underteckna en i öfverensstämmelse med det sålunda ändrade förslaget affattad konvention, har en dylik konvention under den 23 nästlidne februari afslutats och undertecknats i två exemplar.

Hufvudinnehållet i denna konvention är, att laxfisket i Torneå elf å sträckan emellan Muonio elfs inflöde och norra ändan af halfön Svänsarö och i flodens förgreningar skall brukas samfäldt för de båda höga kontraherande parternas räkning, hvarvid vardera af de kontraherande parterna disponerar hälften af fisket. Konventionen skall träda i kraft den 14 mars 1898 och förblifva gällande till den 14 mars 1917, skolande efter utgången af denna tid ny öfverenskommelse i ämnet träffas. För den händelse dock under loppet af nämnda tid oförutsedda omständigheter skulle göra

det omöjligt för endera af de höga kontraherande parterna att låta samfälligheten fortfara, skall han ega rätt att uppsäga konventionen, hvilken då upphör att gälla ett år efter dagen för uppsägningen, och i sådant fall skall hvardera parten återinträda i sin rätt att inom gränserna af sitt område tillgodogöra sig fisket för sin egen räkning. Ratifikationerna skola utvexlas så fort ske kan, dock under förbehåll af svenska riksdagens godkännande.»

Sedan herr ministern derefter uppläst ett på förhand uppsatt förslag till nådig proposition äfvensom en förteckning på de protokoll och handlingar, som finnas deri åberopade,

behagade Hans Maj:t Konungen uppå statsrådets enhälliga tillstyrkande i nåder gilla förslaget till proposition, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, samt befalla, att propositionen skulle i enlighet dermed och åtföljd af de å den upplästa, härhos jemväl bilagda förteckningen under litt. A upptagna protokoll och handlingar till Riksdagen aflåtas, skolande handlingarna under litt. B Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas.

In fidem

Eric Trolle.

Innehållsförteckning.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 63 . . . . . sid. 1.

Konvention mellan H. M. Konungen af Sverige och Norge och H. M. Kejsaren af Ryssland, afslutad den 23 februari 1897 . . . . . » 3.

Öfriga bilagor.

A. Utdrag af gränsregleringstraktaten emellan Sverige och Ryssland den $\frac{20}{8}$ november 1810 . . . . . » 7.
 Utdrag af protokollet öfver finansärenden, den 28 februari 1890 . . » 9.
 Utdrag af protokollet öfver finansärenden, den 14 november 1890 . . » 11.
 Utdrag af protokollet öfver finansärenden, den 31 december 1891 . . » 13.
 Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden den 2 februari 1892 » 15.
 Utdrag af protokollet öfver finansärenden den 30 december 1893 . . » 37.
 Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden den 30 december 1893 » 39.
 Utdrag af protokollet öfver finansärenden den 19 februari 1897 . . » 41.
 Utdrag af protokollet öfver ministeriela ärenden den 22 februari 1897 » 43.
 Utdrag af protokollet öfver utrikesdepartementsärenden den 26 mars 1897 . . . . . » 45.

B. Historik rörande det regala laxfisket i Torneå elf. Stockholm 1892.
 Betänkande och förslag af svenske ombuden. Stockholm 1892.
 Esquisse du Cours inférieur du fleuve de Torneå. Stockholm 1893.
